

DELPHINE
DE VIGAN

NIMIC NU SE
OPUNE NOȚII

Premiul FNAC, 2011,

Premiul Renaudot al liceenilor francezi, 2011,

Premiul France Télévisions, 2011, Marele Premiu al cititoarelor revistei *Elle*, 2012 și Marele Premiu al eroinei *Madame Figaro*, 2012

Delphine de Vigan

Nimic nu se opune noptii

Roman

Traducere din limba franceză de

Ianina Marinescu

Editura Paralela 45

Cuprins

Partea întâi / 9

Partea a doua / 137

Partea a treia / 263

Mulțumiri / 325

ATENȚIE! VĂ PREZINTĂ UN DOCUMENT

DE ALERGARE A UIMITORII

CU REZERVAȚIA DE A PREGĂTII UNIȚI

ȘI DE A SE PROTEJATE

DE LA RĂDĂCINA

CU UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI

CU UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI

CU UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI

CU UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI DE A PREGĂTII UNIȚI

Respect pentru oameni și cărți

Partea întâi

ÎN ACEA DIMINEAȚĂ de ianuarie când am găsit-o la ea acasă, mama era vineție, un vinețiu pal amestecat cu cenușiu, cu mâinile, în mod ciudat, mai închise la culoare decât chipul. Mâinile îi păreau pătate de cerneală la micile încrățituri dintre falange.

Mama murise de mai multe zile.

Nu mai știu câte secunde sau minute mi-au trebuit ca să-mi dau seama de asta, în ciuda evidenței (stătea întinsă în pat și nu răspundea la nicio întrebare), un interval foarte lung, stângaci și febril, până când din plămâni mi-a țășnit un tipăt, ca după mai multe minute în care-ți și respirația. Chiar și azi, la mai bine de doi ani de-atunci, pentru mine rămâne un mister prin ce mecanism a putut creierul meu să țină la distanță percepția corpului mamei mele și mai ales a miroslului, cum a putut să-i ia atâta timp până să accepte informația care zacea în fața lui? Si nu e singura întrebare cu care m-a lăsat moartea ei.

Patru sau cinci săptămâni mai târziu, într-o stare dedezorientare de o rară impenetrabilitate, am primit Premiul Librarilor pentru un roman în care unul dintre personaje era o mamă împietrită și retrasă care, după ani de tacere, își regăsise uzul cuvintelor. Mamei mele îi dădusem cartea înainte de apariție, mândră, evident, că reușisem să mai termin un roman, dar conștientă, totuși, dincolo de ficțiune, că răsuceam cuțitul în rană.

N-am nicio amintire despre spațiul unde a avut loc decernarea premiului și nici despre ceremonia în sine. Cred că eram încă îngrozită: totuși, zâmbeam. Cu câțiva ani înainte, îi răspunsesem pompos tatălui copiilor mei care-mi reproșa că sunt tot timpul *pe fugă* (îmi vorbea de această exasperantă capacitate a mea de a mă prezenta bine în orice situație) că *sunt vie*.

La fel zâmbeam și la dineul dat în onoarea mea, singura mea preocupare fiind să mă țin pe picioare, apoi să mă aşez, apoi să nu mă prăbușesc brusc în farfurie, cu o mișcare de plonjon asemănătoare celei care mă proiectase, la vîrsta de 12 ani, cu capul înainte într-o piscină goală. Îmi aduc aminte de dimensiunea fizică, dacă nu de-a dreptul atletică, în care era mascat acest efort, da, chiar dacă nu păcălea pe nimeni. Mi se părea că merită să-mi rețin durerea, să o maschez, să o sufoc, să o fac să tacă până în clipa când rămâneam în sfârșit singură, decât să mă las în voia a ceea ce nu putea să fie decât un urlet prelung sau, și mai rău, un răget, care m-ar fi pus, fără îndoială, la pământ. Pe parcursul ultimelor luni, întâmplările care mă priveau se precipitaseră într-un mod unic, iar viața, încă o dată, fixase ștafeta prea sus. Astfel, mi se părea că în timpul căderii nu era nimic mai bun de făcut decât să te prezinti bine sau să faci față (chit că te prefaci).

Iar pentru asta ștui de multă vreme că e preferabil să te ții drept, nu să te lași doborât și să eviți să te uiți în jos.

În lunile următoare, am scris o altă carte, pentru care îmi luasem notițe vreme de mai multe luni. Dată fiind lovitura, nu-mi dau seama cum am putut s-o scriu – poate doar pentru că nu aveam altceva de făcut după ce copiii plecau la școală și trăiam într-un gol, fără altceva în afara de acest scaun din fața calculatorului deschis, vreau să spun fără alt loc unde să mă aşez. După 11 ani în aceeași firmă – și un braț lung de fier care mă lăsase fără vlagă –, fusesem concediată, conștientă că asta mă aruncase într-un

oarecare vertij, când am găsit-o pe Lucile la ea acasă, vânătă și imobilă, iar atunci vertijul s-a transformat în groază și groaza în ceată. Am scris în fiecare zi și sunt singura care știe în ce măsură această carte, care n-are nimic de-a face cu mama, este totuși impregnată de moartea ei și de starea de spirit în care m-a lăsat. Și apoi cartea a apărut fără ca mama să-mi mai lase în căsuța vocală cele mai amuzante mesaje cu privire la prestația mea de la televizor.

Intr-o seară a aceleiași ierni, pe când ne întorceam acasă de la dentist și mergeam unul lângă altul pe trotuarul îngust al străzii Folie-Méricourt, băiatul meu, fără ca vreun fapt să anunțe asta și fără ca altceva din conversația de dinainte să-l poată duce către această întrebare, zise:

— Bunica... s-a cam... sinucis?

Chiar și azi când mă gândesc, această întrebare mă bulversează, nu atât prin înțelesul, cât prin forma ei: acest *cam* în gura unui copil de nouă ani părea o precauție față de mine, o modalitate de a tatona terenul, de a merge pe vârfuri. Dar poate el chiar se întreba cu adevărat: ținând cont de circumstanțe, moartea lui Lucile trebuia oare considerată o sinucidere?

În ziua când am găsit-o pe mama, n-am mai putut să mă duc să-mi iau copiii. Au rămas la tatăl lor. A doua zi i-am anunțat că a murit bunica și cred că am zis ceva de genul: „Bunica a murit”, iar ca răspuns la întrebările pe care mi le puneau, „A ales să-și pună capăt zilelor” (deși am citit-o pe Françoise Dolto). Peste câteva săptămâni, băiatul meu mă reducea la realitate: să spunem lucrurilor pe nume. Bunica s-a sinucis, da, și-a băgat picioarele, a tras cortina, a aruncat prosopul, a lăsat-o baltă, a spus stop, basta, terminado și avea și motive să o facă.

Nu mai știu când mi-a venit ideea de a scrie *despre* mama, *în jurul* ei sau *pornind* de la ea. Știu bine cât am refuzat această idee, cât am ținut-o la distanță, redactând o listă cu nenumărații scriitori care scriseseră despre a lor,

de la cei de mai demult, la cei mai recenti, doar ca să-mi dovedesc că mergeam pe un teren minat și că subiectul era încurcat, vânăm frazele care-mi veneau în minte dinineață devreme sau pe cele deturnate de câte o amintire, atâtea începuturi de romane sub toate formele posibile, din care nu voiam să aud primul cuvânt; am făcut o listă cu obstacolele care nu ratau nicio ocazie de a-mi ieși în cale și cu riscurile nemăsurate cu care m-aș fi confruntat dacă mă apucam de o astfel de treabă murdară.

Mama reprezenta un câmp prea vast, prea întunecat, prea disperat: pe scurt, situația ei te reducea repede la tăcere.

Am lăsat-o pe sora mea să se ocupe de scrisorile, hărțiile și textele scrise de Lucile și să le pună într-o valiză specială, pe care să o ducă apoi la ea în pivniță.

Eu nu aveam nici loc, nici forță pentru asta.

Apoi am învățat să mă gândesc la Lucile fără să mi se mai taie respirația: la cum mergea, cu partea de sus a corpului aplecată în față, cu geanta purtată în stil de poștaș, sprijinită de șold, la cum ținea țigara, turtită între degete, la cum se afunda cu capul între umeri în vagonul de metrou, la tremuratul mâinilor ei, la precizia cu care-și rostea cuvintele, la râsul scurt care părea că o ia chiar și pe ea prin surprindere, la variațiile vocii ei sub imperiul unei emoții care uneori nu-i lăsa nicio urmă pe chip.

M-am gândit că nu trebuie să uit nimic din umorul ei rece, fantasmatic și din imaginația ei aparte.

M-am gândit că Lucile fusese pe rând îndrăgostită de Marcello Mastroianni („pe lângă mulți alții”), de Joshka Schidlow (un critic de teatru de la *Télérama* pe care nu-l văzuse niciodată, dar căruia îi lăuda penița și inteligența), de un om de afaceri pe nume Édouard, căruia nu i-am știut niciodată adevărata identitate, de Graham, un vagabond autentic din arondismentul 14, care cânta la vioară și care a murit asasinat. Nu e vorba de bărbați care să fi făcut parte cu adevărat din viața ei. M-am gândit că mama

a stat la masă cu Claude Monet și Emmanuel Kant cu ocazia unei seri petrecute într-o periferie îndepărtată, de unde s-a întors cu RER, și că a rămas ani de zile fără carnetul de cecuri pentru că și împărtise toți banii pe stradă. M-am gândit că mama controlase sistemul informatic al firmei la care lucra și întreaga rețea de transport parizian, dar și că dansase pe mesele cafenelelor.

Nu mai știu când am capitulat, poate în ziua în care am înțeles că scriitura, scriitura mea, era legată de ea, de poveștile ei, de acele momente de delir în care viața o apăsase atât de tare, încât trebuise să evadeze, în care durerea ei nu putuse să se exprime decât prin fabulație.

Și-atunci le-am cerut fraților și surorilor ei să-mi vorbească despre ea, să-mi povestească. I-am înregistrat, pe ei și pe alții care au cunoscut-o pe Lucile și familia noastră plină de bucurie și devastată de durere. Am stocat pe calculator în simboluri numerice ore întregi de vorbit, ore încărcate de amintiri, de tăceri, de lacrimi și de suspirne, de râsete și confidențe.

I-am cerut surorii mele să aducă din pivniță scrisorile, textele, desenele, am căutat, am cotrobăit, am scotocit, am dezgropat, am exhumat. Am petrecut ore întregi citind și recitind, uitându-mă la înregistrări, la fotografii. Am pus din nou aceleași întrebări și multe altele.

Iar apoi, asemenea zecilor de scriitori de dinaintea mea, am încercat să o pun pe mama în cuvinte.

DE MAI BINE DE O ORĂ, Lucile își observa frații, avântul lor de la pământ la piatră, de la piatră la copac, de la copac la pământ, într-un balet discontinuu pe care-i era greu să-l urmărească, adunați acum în cerc în jurul a ceea ce avea ea să ghicească a fi o insectă, dar pe care nu putea să vadă. Curând veniră și surorile lângă ei, nerăbdătoare și pline de zel, în încercarea de a-și croi drum până în mijlocul grupului. La vederea gânganiei, fetele începură să tipă. *Zici că le strâng cineva de gât*, se gândeau Lucile, aşa strigau de tare, mai ales Lisbeth, care sărea ca un ied în timp ce Justine o chema pe Lucile cu cel mai ascuțit țignal al său, să vină neapărat să vadă, să nu mai aștepte nicio clipă. În rochia sa de crep din mătase transparentă, cu picioarele încrucișate în aşa fel încât să nu se șifoneze, cu șosetele trase fără nicio cută pe glezne, Lucile nu avea nici cea mai mică intenție să se miște. Așezată pe bancă, nu pierdea nicio secundă din scena care se juca în fața ei, dar nu încerca, pentru nimic în lume, să reducă distanța ce o separa de frații și surorile ei, cărora li se adăugaseră, de altfel, și alți copii atrași de tipete. În fiecare joi, Liane, mama lor, își trimitea, fără excepție, liota de copii în scuar, cei mai mari având ca misiune să-i supravegheze pe cei mici și ca unică indicație să nu se întoarcă înainte de ora două. În sunet de fanfară, fratria părăsea apartamentul din strada Maubeuge, cobora cele cinci etaje, traversa strada Lamartine, apoi strada Rochechouart înainte

de a pătrunde în scuar, triumfătoare și remarcabilă, căci nimeni nu-i putea ignora pe acești copii pe care-i despărțeau doar câteva luni, cu părul lor blond aproape alb, cu privirea curată și jocurile lor zgomotoase. În acest răstimp, Liane se culca pe primul pat care-i ieșea în cale și dormea un somn de plumb, ca să se recupereze de pe urma sarcinilor, a nașterilor și a alăptărilor repetate, a nopților intrerupte de plânsete și de coșmaruri, a rufelor de spălat și a scutecelor murdare, a orelor de masă care revineau fără încetare.

Lucile se aşeza de fiecare dată pe aceeași bancă, puțin mai departe, dar suficient de aproape de punctul strategic al trapezelor și balansoarelor, un loc ideal pentru o vedere de ansamblu. Uneori accepta să se joace alături de ceilalți, alteori rămânea acolo, *pe gânduri*, le explica ea, fără să le spună vreodată la ce anume se gândeau, desemnând doar cu un gest vag împrejurimile. Lucile se gândeau la tipete, la râsete, la lacrimi, la du-te-vino, la zgomotul și la mișcarea perpetue în care trăia. Oricum, Liane era din nou însărcinată, în curând vor fi șapte, apoi cu siguranță opt și poate și mai mulți. Lucile se întreba uneori dacă există o limită a fecundității mamei ei, dacă pântecul acesteia putea să se umple și să se golească la nesfârșit, dând naștere unor bebeluși rozalii și netezi, pe care Liane îi devora cu sărutările ei, râzând. Dar poate că femeile se supun unui număr limitat de copii, pe care Liane îl va fi atins curând și, ca urmare, asta îi va lăsa, în sfârșit, corpul liber. Cu picioarele în gol, aşezată exact la mijlocul băncii, Lucile se gândeau la viitorul bebeluș, a cărui naștere era prevăzută pentru luna noiembrie. Un bebeluș negru. Căci, seară de seară, înainte de a adormi în camera fetelor care ocupau deja trei paturi, Lucile visa la o surioară de un negru absolut, iremediabil, dolofană și cu pielea lucioasă ca un caltaboș, de care frații și surorile ei n-ar îndrăzni să se apropie, o surioară căreia nimeni să nu-i înceleagă plânsul, care să urle fără încetare și pe care până la urmă

părinții să o cedeze brațelor ei. Lucile ar lua copilul sub aripa ei la ea în pat și ar fi singura, ea care ura totuși păpușile, singura în stare să se ocupe de micuță. De-atunci încolo bebelușul negru s-ar numi Max, ca soțul doamnei Estoquet, învățătoarea ei, care era șofer de camion. Bebelușul negru i-ar apartine fără restricții, ar asculta-o indiferent de situație și ar proteja-o.

Țipetele lui Justine opriră șirul gândurilor lui Lucile. Milo dăduse foc insectei, care fu cuprinsă de flăcări în mai puțin de o secundă. Justine se refugiase la picioarele lui Lucile, cu corpul ei scuturat de tremurături și cu capul pe genunchii fetei. În timp ce Lucile își mângâia sora pe păr, zări dâra de muci verzi care i se scurgea pe rochie. Era una dintre zilele acelea în care totul mergea prost. Cu un gest hotărât, îi ridică lui Justine capul și-i porunci să se ducă să-și sufle nasul. Micuța voia să-i arate mortăciunea, aşa că Lucile se ridică în cele din urmă de pe bancă. Din insectă nu mai rămăseseră decât câteva fire de scrum și un rest de carapace cornoasă. Cu piciorul, Lucile le acoperi cu nisip, apoi ridică piciorul, scuipă în mâna și frecă sandaua. După aceea, scoase un șervețel din buzunar și șterse lacrimile și nasul lui Justine înainte de a-i lua chipul în mâini ca să o pupe, un pupat sonor ca ale lui Liane, cu buzele strâns lipite de pomeți.

Justine, căreia i se desfăcuse scutecul, alergă să se alăture celorlalți. Se apucaseră deja să se joace altceva, grupați de astă dată în jurul lui Barthélémy. Acesta le dădea instrucțiuni cu voce tare. Lucile își reluă locul pe bancă, uitându-se cum frații și surorile ei mai întâi se împrăștie, apoi se reunesc ciorchine, apoi se despart din nou, părându-i că se uită la o caracatiță sau la o meduză sau, gândindu-se mai bine, la un animal vâscos cu mai multe capete, aşa cum nu există. Din această ființă proteiformă pe care nu știa cum s-o numească – și căreia era sigură totuși că-i aparține, aşa cum fiecare inel, chiar dacă se

separă, îi aparține omizii – simțea că o subjugă ceva, ceva ce o acoperea întru totul.

Dintre toți, Lucile fusese mereu cea mai tăcută. Și atunci când Barthélémy sau Lisbeth băteau la ușa toaletei în care se refugiase pentru a citi sau a scăpa de gălăgie, ea le ordona cu acel glas ferm care dejuca orice tentativă de recidivă: Lăsați-mă în pace!

Mama lui Lucile apăru la intrarea în scuar pe poteca nisipoasă, cu brațele ridicate, luminoasă și frumoasă. Liane capta lumina într-un fel inexplicabil. Poate datorită părului ei atât de blond sau zâmbetului ei atât de larg. Poate datorită încrederii pe care o avea în viață și modului de a miza totul, fără să păstreze nimic pentru sine. Copiii alergară spre ea, iar Milo i se aruncă în brațe și i se agăță de haine. Liane începu să râdă și, cu vocea ei melodică, repetă de mai multe ori: Prințișorii mei.

Venise să o ia pe Lucile la o ședință foto. Odată cu acest anunț, izbucniră și tipete de entuziasm sau de protest – totuși, ședința fusese programată de mai multe zile –, un talmeș-balmeș total, în mijlocul căruia Liane o felicită pe Lucile pentru ținuta ei imaculată și reuși să-i dea câteva îndrumări fiicei sale mai mari. Lisbeth trebuia să le facă baie celor patru mai mici, să pună cartofii la foc și să aştepte întoarcerea tatălui lor.

Lucile își luă mama de mâna și amândouă se îndrepтарă spre metrou. De câteva luni, Lucile era model. Defilase deja pentru colecțiile *Virginie* și *Empereur*, două mărci de îmbrăcăminte vârf de gamă pentru copii, apăruse în mai multe reclame și în mai multe pagini de modă din diferite reviste. Anul trecut, Liane îi mărturisise lui Lisbeth că mâncarea de Crăciun și toate cadourile fusese plătită grație fotografiilor apărute în *Marie-Claire* și *Mon Tricot*, două serii în care Lucile fusese vedetă. Și frații și surorile ei mai participau uneori la câte o ședință,

dar, dintre toți, Lucile era cea mai solicitată. Lui Lucile îi plăceau fotografiile. Cu câteva luni înainte, pe peretii de la metrou fuseseră puse niște afișe imense pentru o marcă de textile, iar pe ele se putuse vedea chipul ei în prim-plan, cu părul dat pe spate, îmbrăcată într-un pulover roșu și cu degetul mare ridicat, însoțit de sloganul „Intexa, iată!” Tot atunci, toți copiii de la ea din clasă și din toate clasele din Paris primiseră o sugativă pe care era imprimat chipul lui Lucile.

Lui Lucile îi plăceau fotografiile, dar mai presus de orice îi plăcea timpul petrecut împreună cu mama ei. Drumul dus-întors cu metroul, așteptarea în stații, cornul cu ciocolată cumpărat din prima brutărie care le ieșea în cale, acest timp ce zbura, care nu-i era acordat decât ei și în care niciun alt copil nu putea veni cu pretenția de a o ține de mâna pe Liane. Lucile știa că în curând aceste momente vor înceta, căci Liane se gândea că, la începutul noului an școlar, Lisbeth urma să aibă vârsta de a o duce pe Lucile la ședințele ei sau că aceasta avea să poată merge singură.

Lucile își îmbrăcăse prima ținută, o rochie pe talie cu dungi fine, albastre și albe, sub care era prins un volan alb, ce depășea rochia cu câțiva centimetri. Când se învărtea, rochia se desfăcea ca un potir de floare, dezgolindu-i genunchii. Coafeza îi pieptănase părul cu râvnă, apoi i-l prinse într-o parte cu ajutorul unei panglici în formă de inimă. Lucile se uită la sandalele negre de lac pe care abia ce le încălțase, la strălucirea lor perfectă, fără nicio zgârietură, sandale la care visase și care le-ar fi făcut pe surorile ei să pălească de invidie. În prima ședință, Lucile trebuia să pozeze așezată, ținând în mâna o colivie. Îndată ce luă poza, asistenta se apropiie pentru a-i așeza volanul rochiei de jur-împrejur. Lucile nu-și putea lua ochii de la pasărea din colivie.

— De când a murit? întrebă ea.

Fotograful, absorbit de reglajele sale, nu părea să o fi auzit. Lucile se uită în jur, hotărâtă să prindă privirea

cuiva în stare să-i răspundă. Un stagiar de vreo 20 de ani se apropie de ea.

— De foarte mult timp, fără îndoială.

— Cât timp?

— Nu știu, un an, doi ani...

— Și a murit în poziția asta?

— Nu, nu neapărat. Asta e treaba celui care se ocupă să o pună cum se dorește.

— Taxidermistul?

— Da.

— Și ce-i pune înăuntru?

— Paie, cred, și probabil și alte lucruri.

Fotograful ceru să se facă liniște, ședința avea să înceapă. Dar Lucile continua să observe pasarea pe dedesubt, în căutarea unui orificiu.

— Și pe unde sunt introduse toate cele?

Liane îi ceru să tacă.

La cererea stilistei, Lucile îmbrăcă apoi o ținută de schi din lână (poză cu bastoanele în mână, pe un fond deschis la culoare din hârtie groasă), o ținută de tenis a cărei fustă albă plisată le-ar fi făcut să viseze pe oricare dintre prietenele ei și în final o ținută de natație, alcătuită dintr-o bustieră, niște colanți cu talie înaltă și o caschetă de baie din plastic tare, care i se părea caraghioasă. Însă Lucile era de o frumusețe pe care nimic n-o putea umbri. Oriunde se ducea, făcea să fie privită cu admirație. Îi erau lăudate trăsăturile regulate, genele lungi, ochii a căror culoare varia de la verde la albastru trecând prin toate nuanțele metalice, zâmbetul timid sau dezinvolt, părul atât de blond. Multă vreme, atenția care i se acordă o făcu pe Lucile să se simtă stânjenită, dându-i senzația că i se lipește de piele ceva ca un pește, însă, la vîrstă de șapte ani, Lucile ridică zidurile unui spațiu retras care nu-i aparținea decât ei, un spațiu fără zgomot și fără privirile celorlalți.